

ה' אלול תשע"ה, 20.8.2015

גיליון מס' 472

פרשת שופטים

דיינים, אבנים ועצים – והקשר ביניהם

מאת אפרים ב"ק, קיבוץ כפר עציון

פתיחת פרשת שופטים מחברת יחד מספר תחומים. בפתיחה מדובר על הדיינים היושבים בבתי הדין (משפט), ולאחר מכן על איסור נטיעת עצי אשרה (ע"ז). הקשר שבין התחומים הללו אינו מובן מאליו בקריאה ראשונה, והפרשנים השונים ניסו לתת פשר לסמיכות הפרשיות הזו.

המש"ך חוכמה בפירושו לתורה מוצא הסבר מעניין מאוד, השופך אור חדש על מהות המשפט הע"ז והקורבנות. וכך הוא כותב:

"העניין כי הקורבנות אף כי המה חלק גדול מהתורה, והתורה קראתם "לחמי לאישי" פעמים רבות, בכל זאת נודע לנו הדבר מצד המושכל, כי הבורא כל אינו ניזון מאומה, ואין נוסף בו שום שלמות חלילה מפעולות הנבראים..."

עולם הקורבנות מעלה תמיהות רבות באשר לייעודו ומטרתו בעולם הדתי של האדם, ויותר מכך אף ביחס כביכול, לצרכי הקב"ה עצמו. המש"ך חוכמה מדגיש שהנקודה המרכזית ביחס לקורבנות היא שיש להבין שאין בהם צורך כלשהו מצידו של הקב"ה, מכיוון שהוא אינו זקוק לדבר חיצוני לו. נקודה זו באה לידי ביטוי בדרישה לבנות את המזבח עליו מקריבים קורבנות מאבנים (דומם), ולא מעצים (צומח). הדומם אינו זקוק לדבר חיצוני בעוד שהצומח זקוק להשקיה ואור. מזבח אבנים מסמל במהותו את חוסר הצורך של הקב"ה בקורבנות, וקיומם נועד אך ורק לצורך האדם ולא הקב"ה. ובלשונו של המש"ך חוכמה:

"ולהורות כוונה זו, ציווה יתברך לעשות מזבח אבנים ולא יהיה בו שום עץ, להתבונן כמו שהמזבח הוא דבר שאינו ניזון ואין צריך למים ומזון, כן כל עניין הקורבנות הוא לא לסיבת הזנה והתווספות בשלומות כלל"

מכאן מובן גם האיסור על נטיעת עץ אשרה ליד המזבח, משום שכפי שהבנו העץ מסמל את ההיפך הגמור מהאבן ביחס לצרכי הקב"ה והאדם. כך הופך העץ לע"ז (עבודה זרה), כי ההתייחסות לאל כמי שזקוק לדבר מה היא התייחסות זרה לקב"ה שאנו מאמינים שאינו זקוק לדבר וכי הוא מושלם.

את הרעיון הזה קושר המש"ך חוכמה גם ביחס למשפט בטענה שהיכולת לדון דין צדק תלויה במטרת הדיין. במידה והדיין רוצה לדון את דין האמת ללא שיקולים חיצוניים, הרי שיצליח, אולם אם מעורבים אצלו שיקולים חיצוניים, הרי שלא יעלה בידו דין צדק. במידה והדיין זקוק לדבר מה לצורך המשפט, כמו כבוד או ממון, הרי שמטרתו הופכת להיות השגת הדבר החיצוני, ולא השגת דין האמת במשפט העומד לפניו. גם הדיין צריך להידמות לקב"ה בכך שאין הוא זקוק לקבל דבר חיצוני, ועליו לשאוף אך ורק לאמת עצמה.

המש"ך חוכמה אם כן, קושר יחד את שני העניינים, המשפט והקורבנות, בעזרת רעיון מחבר, ורואה בהם סמלים בדבר הקב"ה והאדם. על פי ראייתו המשפט והקורבנות הם שני תחומים היוצרים קירבה בין הקב"ה והאדם. המשפט נוגע בעניינים שבין אדם לחברו, והקורבנות בעניינים שבין אדם למקום (העבודה זרה יוצרת ריחוק בין האדם והקב"ה). משום כך נכתבו הדברים הללו בסמיכות כדי שנוכל לעמוד על הקווים המשותפים שביניהם והנוגעים בדמיון שצריך להיות קיים בין הדיין והקב"ה.

מהתנהגות הקב"ה והדיין בפרט, צריכים אנחנו ללמוד להתנהגות אנושית בכלל, והיא לעשות את הדברים למטרת עצמם- בבית, בעבודה ובחברה, ולא בכדי להשיג דברים חיצוניים עקיפים. השגת הדבר עצמו, גם אם יש בו רווח אישי, היא המטרה העיקרית שצריכה להיות מול עינינו. זה מה שתחילת פרשת שופטים באה לומר לנו.

אפרים ב"ק, נשוי לשרה ויחד אנחנו הורים ל-6 ילדים, וגרים בכפר עציון.
מחנך את הדור הבא בביה"ס בקבוצת יבנה ועולה לכיתה יא' בשנה"ל הבאה עלינו לטובה.
מלמד במספר מכוונות קדם-צבאיות דתיות ומעורבות ומדריך מסעות לפולין.

אפשר לקבל את דף פרשת השבוע של הקיבוץ הדתי בדואר אלקטרוני או לראות אותו באינטרנט באתר של תנועת הקיבוץ הדתי בכתובת: www.kdati.org.il/parashat/hashavua.htm
כדי לקבל את הדף כל שבוע בדואר אלקטרוני, יש לשלוח הודעה אל: webmaster@kdati.org.il
ולרשום subscribe בעורת הנושא. כדי להפסיק, יש לכתוב unsubscribe בעורת הנושא.
תגובות למאמרים וכן הצעות לכתוב מאמרים, יש לשלוח אל: amudim@kdati.org.il
אתר האינטרנט של הקיבוץ הדתי: www.kdati.org.il